

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตคนไทย และเศรษฐกิจของประเทศไทย ตลอดจนสามารถสร้างความมั่นคงของประเทศได้ แม้ในภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและประเทศรอบข้าง ประเทศไทยก็ยังอยู่รอดได้จนปัจจุบันซึ่งเชื่อมั่นว่าในอนาคตคนไทยยังสามารถยืนหยัดอยู่ได้ ถ้ายังให้ความสำคัญต่อข้าวต่อไป

เกษตรกรส่วนใหญ่ในประเทศปลูกข้าวเป็นพืชหลักคิดเป็นมูลค่าการส่งออก จำนวน 10.65 ล้านตัน (<http://www.manager.co.th/Around/viewNews.aspx?NewsID=9550000132599>) แต่ข้าวที่ผลิตได้ภายในประเทศยังมีผลผลิตต่อไร่ต่ำ โดยเฉลี่ย 454.4 กิโลกรัมต่อไร่ ในขณะที่ประเทศเวียดนามสามารถผลิตได้ถึง 803.2 กิโลกรัมต่อไร่ ปัจจุบันไทยส่งออกข้าวลดลง กลายเป็นอันดับสามรองจากประเทศเวียดนาม และประเทศอินเดีย และมีผลผลิตต่อไร่สูงเป็นอันดับที่ 6 ของกลุ่มประเทศในอาเซียนซึ่งถือว่าค่อนข้างต่ำ (<http://www.board.postjung.com/637292.html>) สาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยมีผลผลิตต่อไร่ต่ำนั้น อาจเป็นเพราะเกษตรกรในประเทศไทยมีการผลิตที่ไม่เหมาะสม และอาจรวมไปถึงผลกระทบจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

จังหวัดนครสวรรค์มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งนาปี นาปรัง 4,652,248 ไร่ มีผลผลิตข้าวนาปี และนาปรัง 3,545,805 ตันต่อปี มีมูลค่า 26,653 ล้านบาท ข้าวจึงเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ (www.nakhon-sawan.go.th) ตำบลหนองตาสูง อยู่ในการปกครองของอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ มีหมู่บ้านจำนวน 13 หมู่บ้าน มีเกษตรกรทำนา (ร้อยละ 84.54) และมีพื้นที่ปลูกข้าว 38,835 ไร่ ของประชากร อาชีพทำสวน ทำไร่ (ร้อยละ 7.15) และมีพื้นที่ 3,245 ไร่ ส่วนอาชีพอื่น ๆ (ร้อยละ 7.31) ของประชากร โดยมีครัวเรือนทั้งสิ้น 1,831 ครัวเรือน มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม น้ำท่วมขังในฤดูฝน เป็นที่ราบต่ำ (ร้อยละ 88.51) เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง (ร้อยละ 6.99) และเป็นที่ดอน (ร้อยละ 4.5) เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในตำบลหนองตาสูงส่วนใหญ่ได้รับน้ำจากแม่น้ำปิง เขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก พื้นที่ส่วนใหญ่ปลูกข้าวได้ตลอดทั้งปี ทั้งฤดูนาปี และนาปรัง พื้นที่ดอนใช้ในการปลูกถั่วเขียวในฤดูแล้ง (www.nongtangu.go.th/)

ผลจากการเร่งการผลิตข้าวของเกษตรกรโดยไม่มีการพักดิน มีการใช้สารเคมีในการผลิต และการขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีการผลิตทำให้เกษตรกรตำบลหนองตาว ได้ประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าวหลายประการ อาทิ ต้นทุนการผลิตมีราคาสูงมากขึ้นสืบเนื่องมาจากการใช้ ปุ๋ยเคมี สารเคมี ซึ่งมีราคาแพง เพื่อเร่งพืชผลและการผลิตให้ทันความต้องการของตลาด อีกทั้งแรงงานเก็บเกี่ยวที่มีราคาค่าแรงสูง ในขณะที่ปริมาณผลผลิต ผลผลิต (ราคา) ต่ำ ซึ่งเกิดจากกระบวนการผลิต และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากสาเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับการจัดการในกระบวนการผลิตข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลหนองตาว เพื่อวิเคราะห์ว่าเหตุใดเกษตรกรที่ปลูกข้าวจึงได้ผลผลิตและผลตอบแทน (ราคา) ที่ตกต่ำ มีปัญหา อุปสรรคอย่างไร ในการผลิตข้าวเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการผลิตข้าวต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

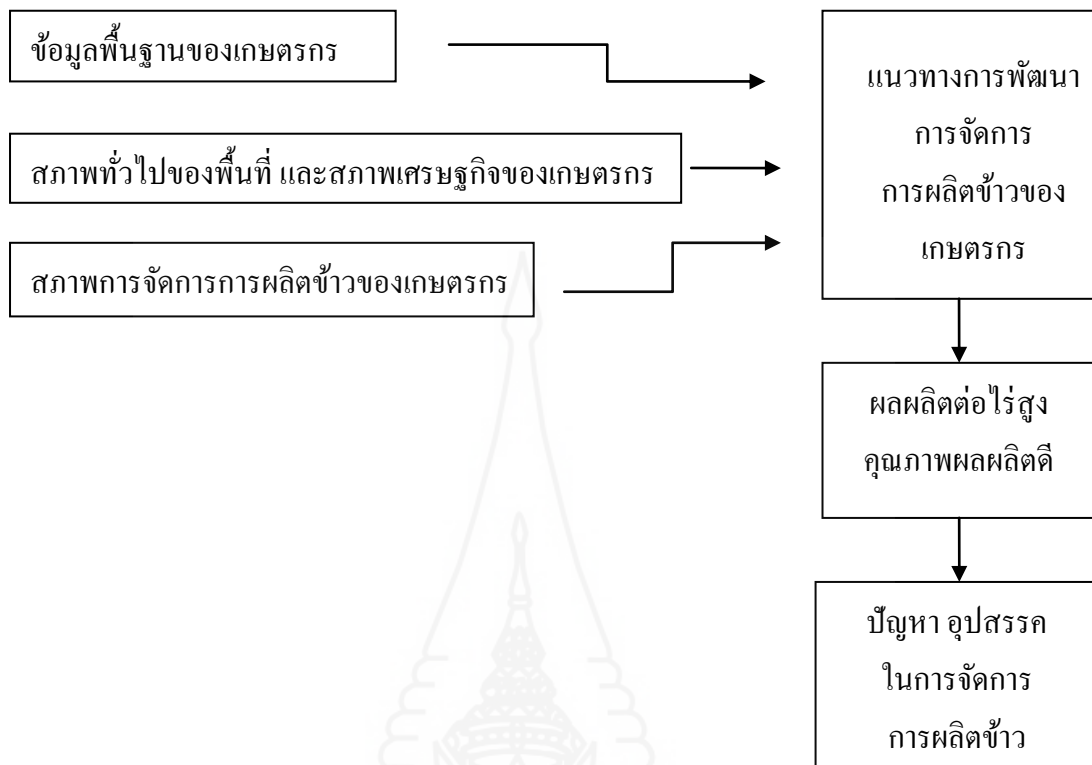
2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรที่ผลิตข้าว ในตำบลหนองตาว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

2.2 เพื่อศึกษาการจัดการในกระบวนการผลิตข้าวของเกษตรกร ในตำบลหนองตาว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดการในกระบวนการผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบลหนองตาว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาการจัดการในกระบวนการผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบลหนองตาว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการในกระบวนการผลิตข้าว และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหา อุปสรรค เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดการในกระบวนการผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบลหนองตางู อำเภอบรรพพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในตำบลหนองตางู อำเภอบรรพพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เกี่ยวกับสภาพพื้นฐานของเกษตรกร การจัดการในกระบวนการผลิตข้าว รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการผลิตข้าว

4.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ ได้เก็บข้อมูลการจัดการในกระบวนการผลิตข้าวของเกษตรกรผู้ผลิตข้าว ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2554 ถึงเดือนพฤษภาคม 2555

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะเกษตรกรที่ปลูกข้าวในตำบลหนองตางู อำเภอบรรพพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ในปีการผลิต 2554 - 2555 ซึ่งมี 13 หมู่บ้าน ได้แก่ (หมู่ 1) บ้านหนองตางู (หมู่ 2) บ้านจิกลาด (หมู่ 3) บ้านวังวัด (หมู่ 4) บ้านทุ่งหล่ม (หมู่ 5) บ้านเนินพิมพ์ผาสุก (หมู่ 6) บ้านโคกกวาง (หมู่ 7) บ้านหนองพิมพ์วัฒนา (หมู่ 8) บ้านคลองอ่างทอง (หมู่ 9) บ้านวังตาโกก (หมู่ 10) บ้านเนินสะดวก (หมู่ 11) บ้านวังทอง (หมู่ 12) บ้านวังปลาทราย (หมู่ 13) บ้านเนินมะม่วง

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การจัดการ คือ การทำให้กลุ่มบุคคลในองค์กร เข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กร การจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร การสรรหาบุคลากร การนำหรือการสั่งการและการควบคุมองค์กรหรือความพยายามที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

5.2 การจัดการทรัพยากร ประกอบด้วย การใช้งานและการจัดวางทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรเทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติ

5.3 กระบวนการผลิต หมายถึง มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ อันได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการแปลงสภาพ และผลผลิต

5.4 ข้าว เป็นพืชจำพวก ธัญพืชที่สามารถกินเมล็ดได้ ถือเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ต้นข้าวมีลักษณะภายนอกบางอย่าง เช่น ใบ กาบใบ ลำต้นและราก คล้ายต้นหญ้า

5.5 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลหนองตาว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ระหว่างปีการผลิต 2554 – 2555 ใน 13 หมู่บ้าน ได้แก่ (หมู่ 1) บ้านหนองตาว (หมู่ 2) บ้านจิกลาด (หมู่ 3) บ้านวังวัด (หมู่ 4) บ้านทุ่งหล่ม (หมู่ 5) บ้านเนินพิมพ์ผาสุก (หมู่ 6) บ้านโคกกว้าง (หมู่ 7) บ้านหนองพิมวัฒนา (หมู่ 8) บ้านคลองอ่างทอง (หมู่ 9) บ้านวังตาโกก (หมู่ 10) บ้านเนินสะดวก (หมู่ 11) บ้านวังทอง (หมู่ 12) บ้านวังปลาทราย (หมู่ 13) บ้านเนินมะม่วง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการในกระบวนการผลิตข้าวของเกษตรกร เพื่อชีวิตที่ดีของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

6.2 เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพของการใช้ปัจจัยการผลิต ในกระบวนการผลิตข้าว จะนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวได้

6.3 เพื่อได้แนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวทั้งระบบทั้งส่วนผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้ส่งเสริมการผลิต